

Nr 704

**av herr Carlshamre m. fl.
om jämställdhet oavsett civilstånd inom den allmänna pensioneringen, m. m.**

Motiven för att ge äkta makar, som båda är pensionärer, en lägre folkpension per person än andra pensionärer har aldrig varit särskilt starka. Utvecklingen har gjort dem svagare än någonsin.

Från och med i år tillämpas i princip individuell beskattning, vilket innebär att inkomsten betraktas som lika bärkraftig oavsett inkomsttagarens civilstånd. Starka skäl talar för att också den inkomst som utgöres av folkpension göres neutral till civilståndet.

Praktiskt har skillnaden i pensionsnivå mellan äkta makar och andra motiverats med att samhushållet sänker levnadskostnaderna per person räknat. Detta är givetvis i viss mån riktigt. Men besparingen beror då på det faktiska samboendet, inte på civilståndet. De många pensionärer med samhushåll som inte är gifta, eller enligt skattelagen betraktas som gifta, drabbas inte av någon reduktion av folkpensionen. Detta förhållande upplevs av de gifta pensionärerna, naturligt nog, som en orättvisa.

Vidare är samhushållets kostnadsänkande effekt nästan uteslutande knuten till bostadskostnaderna och utgifter som hör nära samman med bostadskostnaden, t. ex. för elström, telefon och TV-licens. Full rättvisa skulle uppnås om bostadskostnaden, fattad i denna vidare mening, i normalfallet alltid täcktes med ett särskilt bostadstillägg och pensionen i övrigt gjordes lika för alla, oavsett civilstånd och hushållsstorlek.

I vad gäller bostadstillägget är utvecklingen på väg åt det hållet. Fortfarande är visserligen spännvidden mycket stor mellan kommuner som på grund av svag ekonomi och stor andel pensionärer i befolkningen endast kan betala ytterst blygsamma bostadstillägg och de större kommuner där bostadstillägget i praktiken täcker hela bostadskostnaden upp till ett ganska generöst beräknat tak. I takt med kommunsammansläggningen utjämnas emellertid dessa skillnader.

För att påskynda den utjämningen och undvika kvarstående orättvisor även sedan den pågående kommunreformen är helt genomförd bör, enligt vår uppfattning, ett förstatligande av det hittillsvarande kom-

munala bostadstillägget övervägas. För en sådan åtgärd talar även andra skäl än önskan att skapa ökad rättvisa i pensionssystemet. Det blir sannolikt ändå nödvändigt att inom de närmaste åren söka sig fram till en ändrad utgiftsfördelning mellan stat och kommun, om en helt orimlig höjning av de kommunala utdebiteringarna skall kunna undvikas. Om kostnaden för kommunala bostadstillägg för folkpensionärer avlyftes skulle det för många kommuner innebära en besparing motsvarande 1–2 kronors utdebitering per skattekrona.

Samtidigt skulle det bli möjligt att tillämpa likvärdiga regler för bostadstillägg i hela landet. Riktpunkten bör vara att tillägget skall täcka hela bostadskostnaden, inklusive till boendet knutna utgifter för bränsle, lyse, telefon m. m. upp till ett tak som fastställs likvärdigt kommun för kommun i relation till ortens pris. Två eller flera samboende pensionärer skulle, liksom nu, få bostadstillägg motsvarande sin faktiska andel i den gemensamma bostadskostnaden. I övrigt kunde alla folkpensionsbelopp göras lika.

Enligt vår uppfattning bör, i princip och på lång sikt, den fortsatta utvecklingen av pensionssystemet syfta till att bygga upp sådana pensionsbelopp att behovet av särskilda, specialdestinerade tillägg liksom av naturaförmåner och socialhjälp bortfaller. Men till det målet är vägen otvivelaktigt mycket lång. De stora variationerna i bostadskostnad på en bostadsmarknad som alltjämt inom stora områden kännetecknas av bostadsbrist och obefintlig valfrihet talar också för att, för överskådlig tid framåt, just bostadskostnaden särbehandlas då folkpensionsbeloppen fastställs. Ett förslag om förstatligade bostadstillägg som utges enligt för hela landet likvärdiga regler strider därför inte mot principen att pensionen på lång sikt skall byggas ut så att den medger en acceptabel levnadsstandard utan särskilda tillägg.

En reform av här skisserat innehåll är otvivelaktigt mycket kostnadskrävande för staten. Det är heller inte vår mening att den skall genomföras på en gång. Men liksom riksdagen tidigare fattat beslut om successiva pensionsförbättringar genom standardtillägg eller nu senast pensionstillskott enligt en i förväg uppgjord plan för en längre period, så bör, enligt vår mening, en plan antagas för successiv utjämning av pensionsbeloppen mellan gifta pensionärer och andra. Även ett övertagande av kommunernas kostnader för bostadstillägg och övergång till enhetliga regler för dessa tillägg bör kunna ske successivt.

Med stöd av det ovan anförda hemställas

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning och förslag

- a) i fråga om jämställdhet inom den allmänna pensioneringen oavsett civilstånd; samt

- b) i fråga om förstatligande av det kommunala bostadstillägget till folkpension samt åstadkommande av enhetliga regler för utgivande av sådant bostadstillägg.

Stockholm den 26 januari 1971

NILS CARLSHAMRE (m)
YNGVE HOJMBERG (m)

ASTRID KRISTENSSON (m)

Nr 705

av herr Eriksson i Arvika
angående sjukpenningförsäkringen för vissa ensamstående.

Den allmänna sjukförsäkringen omfattar dels förvärvsarbetande, dels hemarbetande män och kvinnor (hemmakeförsäkringen). Såsom hemmake räknas den som har arbetsinkomst understigande 1 800 kr. och som a) är gift och stadigvarande sammanbor med maken eller i annat fall b) sammanbor med barn under 16 år till den försäkrade eller hans make eller c) stadigvarande sammanbor med person, med vilken den försäkrade varit gift eller har eller har haft barn. Till personer som tillhör hemmakeförsäkringen utgår grundsjukpenning med 6 kr. per dag.

Försäkrad som tillhör hemmakeförsäkringen kan dessutom teckna frivillig sjukpenningförsäkring. Den sammanlagda sjukpenningen kan därigenom uppgå till högst 15 kr. per dag.

Den som inte längre uppfyller villkoren för tillhörighet till hemmakeförsäkringen avförs från sjukpenningförsäkringen (nollklassas). Det kan gälla änkor utan hemmavarande barn under 16 år eller ensamstående med barn, som överskrider 16-årsgränsen. Det är socialt otillfredsställande att det allmänna försäkringsskyddet upphör i sådana fall. Frågan har uppmärksamrats tidigare, och familjepolitiska kommittén har år 1968 fått i uppdrag att behandla problemet. Kommittén har inte lagt fram något förslag. Frågan måste anses vara mycket angelägen, och Kungl. Maj:t bör föranstalta om att riksdagen snarast föreläggs förslag till lösning.

Med hänvisning till ovanstående hemställes

att riksdagen begär skyndsamt förslag till lösning av den i motionen behandlade frågan om sjukpenningförsäkring till vissa ensamstående.

Stockholm den 27 januari 1971

KARL ERIK ERIKSSON (fp)
i Arvika